

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Mikkonen, H., Ylinen, E.-R., Muurinen, K. & Öhberg, I. (2021) Palliativisen hoidon asiantuntijuus työelämässä. EduPal- koulutusta kehittämällä parempaa palliativista hoitoa, 64-69. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B125/2021.

URL: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-78-2>

Heli Mikkonen, Eeva-Riitta Ylinen, Katja Muurinen ja Isa Öhberg

8. Palliatiivisen hoidon asiantuntijuus työelämässä

Palliative care expertise in working life

Palliatiivisen hoidon saatavuus vaihtelee Suomessa. Koulutuksen avulla on mahdollista vastata työelämän palliatiivisen hoidon osaamisvajeeseen. Työelämän edustajien mukaan eritasoisille koulutuksille on tarvetta.

Tiivistelmä

EduPal-hankeessa kehitetyt valtakunnalliset opetusohjelmat erikoistumiskoulutukseen ja kliininen asiantuntija YAMK-koulutukseen vastaavat palliatiivisen hoidon osaamisvajeeseen. Palliatiivisen hoidon asiantuntija -erikoistumiskoulutus on suunnattu työelämässä toimiville ammattilaisille, joiden osaamista tarvitaan palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kaikilla tasoilla. Kliininen asiantuntija (ylempi AMK) – palliatiivisen hoidon asiantuntijuus -koulutus on suunnattu erityisesti B- ja C-erityistasoilla työskenteleville. Näin asiantuntijuus lisääntyy kaikissa palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palvelujen tasoilla. Työelämän edustajille tehdyn kyselyn mukaan palliatiivisen hoidon koulutuksille on selkeä tarve. Palliatiivisen hoidon koulutuksen käyneitä tarvitaan jakamaan asiantuntijuutta työyhteisöissä ja kehittämään palliatiivisen hoidon käytänteitä. Palliatiivisen hoidon asiantuntijoiden urapolkujen kuvaamiselle on tarve, mutta sitä ei ole vielä laajasti tehty organisaatioissa. Työelämän edustajien mielestä on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä koulutusorganisaatioiden kanssa.

Abstract

The national curricula for specialization and advanced practice, palliative care (Master of Health Care) education developed in the EduPal-project address the competence gap in palliative care. The Palliative Care Specialist specialization training is aimed at working professionals whose skills are needed at all levels of palliative care. Advanced practice, palliative care (Master of Health Care) education is aimed at those working in palliative care at a B and C level specialist

units. Thus, expertise is increased at all levels of palliative care and end of life care services. According to a survey of working life representatives, there is a clear need for further training in palliative care. Shared expertise is needed in graduates work communities to develop palliative care practices at different levels of palliative care. However, there is a need to describe the clinical career paths in palliative care, since the descriptions and work roles are not adequately existing in health care organizations. The working life representatives see collaboration with education providers as important.

Palliativisen hoitotyön asiantuntijuuden tarve ja hyödyntäminen työelämälle

EduPal-hankkeen tavoitteena on, että palliativisen hoitotyön ja lääketieteen koulutus saavuttaa Suomessa kansainvälisen tason. EduPal-hankkeessa kehitettiin valtakunnallinen opetusohjelma myös erikoistumiskoulutukseen ja kliininen asiantuntija YAMK-koulutukseen. Koulutusten avulla voidaan kehittää ammattilaisten tietämystä ja osaamista palliativisesta hoidosta. Palliativisen hoidon osaamisvajeeseen on mahdollista vastata ammattilaisten tietämystä ja osaamista lisäävällä moniammatillisella koulutuksella.

Palliativisen hoidon asiantuntija (30 op) -erikoistumiskoulutus suunniteltiin vastaamaan työelämän tarpeeseen ja suomalaisiin palliativista hoitoa koskeviin suunnitelmiin ja tavoitteisiin (Valtioneuvosto 2019, STM 2019). Koulutus on suunnattu työelämässä toimiville ammattilaisille edistämään ammatillista kehittymistä ja osaamista, jota tarvitaan palliativisen hoidon erityistason ja perustason vastuutehtävissä.

Kliininen asiantuntija (ylempi AMK) – palliativisen hoidon asiantuntijuus -koulutuksen (90 op) tavoitteena on vahvistaa vaativan tason palliativisen hoidon kliinistä erityisosaamista, edistää hoidon ja hoitotyön kehittämistä sekä lisätä välillisesti koko henkilöstön palliativisen hoidon asiantuntemusta. Koulutuksen jälkeen opiskelija hallitsee laaja-alaiset, oman alansa erityisosaamista vastaavat sekä työelämän kehittämisen edellyttämät tiedot ja taidot.

Parantumaton sairaus sairastavien potilaiden ja heidän läheistensä hoitaminen, kohtaaminen ja tukeminen ovat vaativaa hoitotyötä. Riittämätön osaaminen palliativisesta hoidosta voi johtaa hoidon laadun heikkenemiseen. Työntekijän kokemus riittämättömyydestä voi myös heikentää hänen työssäjaksamistaan. Palliativisen hoidon osaaminen voi vielä tänä päivänä perustua yksittäisen ammattilaisen omaan kiinnostukseen ja haluun lisätä osaamista palliativisen

hoidon eri osa-alueilla. Systemaattista perus- ja erikoistason koulutusta sekä täydennyskoulutusta tarvitaan mahdollistamaan korkeatasoinen, eettisesti kestävä ja työssäjaksamista tukeva palliatiivinen hoito.

Työelämän edustajille tehtiin kysely palliatiivisen hoidon asiantuntijuuden tarpeesta ja hyödynnämisestä. Vastauksista ilmeni, että palliatiivisen hoidon jatkokoulutukselle on selkeä tarve. Peruskoulutuksen jälkeen hankitulla lisäkoulutuksella voidaan kehittää palliatiivisen hoidon osaamista. Kliinisesti erikoistuneella hoitajalla on kliinisen erityisosaamisen lisäksi tutkimus- ja kehittämisaamasta, palvelujärjestelmän ja johtamisen tuntemusta sekä kansallista palvelujärjestelmän ja sen kehittämislinjausten tuntemusta. Hoitohenkilöstön asiantuntijuutta voidaan kuvata neljällä tasolla. Asiantuntijuuden tyytit ovat kliinisessä hoitotyössä toimivat hoitajat, kliinisesti erikoistuneet hoitajat, kliinisen hoitotyön asiantuntijat ja kliinisen hoitotieteen asiantuntijat. Asiantuntijuuden tasot määrittävät sairaanhoitajan osaamista näyttöön perustuvassa toiminnassa ja ohjaavat sairaanhoitajan toimintaa näyttöön perustuvien käytäntöjen soveltamisessa, levittämisessä ja kehittämisessä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

Työelämän edustajien kokemuksen mukaan erikoistumis- ja YAMK-koulutuksen käyneet hoitajat tulevat toimimaan asiantuntijoina palliatiivisessa tiimissä ja jakavat asiantuntijuutta työyhteisössä sekä kehittävät palliatiivisen hoidon käytänteitä. Työelämän edustajien vastauksista kävi ilmi, että jo koulutuksen aikana hoitajat ovat lähteneet kehittämään hoitotyön käytänteitä omissa työyksiköissään sekä jakaneet palliatiivisen hoidon osaamistaan työyksikön käyttöön.

Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palvelurakennetta ollaan kehittämässä, mutta vielä tällä hetkellä palvelujen saatavuus vaihtelee alueellisesti. Alueellista vaihtelua tuottavat sekä palvelujen kehittämisen vaihe että maantieteelliset ja väestörakenteelliset erot. Suomeen ollaan rakentamassa muuhun terveyden- ja sosiaalihuollon palvelujärjestelmään integroituvaa palliatiivisen hoidon palvelumallia. Sosiaali- ja terveysministeriön (2019) julkaiseman suosituksen mukaisesti palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palvelut tuotetaan kolmiportaisen mallin mukaan perus- ja erityistasolla. Potilas ohjautuu perus- ja erityistasonhoitopaikkaan yksilöllisten hoidon ja tuen tarpeiden mukaisesti.

Työelämän edustajien vastauksissa korostui myös eritasoisten koulutusten tarve. Erikoistumiskoulutuksessa olevien hoitajien valmiuksien kehittymistä oman persoonan käyttöön, omien tunteiden hallintaan ja muihin psyykkisiin valmiuksiin pidettiin työelämän edustajien vastauksissa

merkittävinä. Palliatiivisten osaamiskeskusten roolia ja siellä tarvittavaa osaamista pidettiin tulevaisuudessa tärkeänä. Kuolevan potilaan hoito, potilaan ja hänen läheistensä psykososiaalinen tuki sekä kyky hoidon vaikuttavuuden arviointiin nousivat myös esille työelämän vastauksissa. Palliatiivisen hoidon erikoistumiskoulutuksen käyneitä hoitajia tarvitaan hoidon eri tasoille.

Työelämän edustajien vastauksista ilmeni, että palliatiivisen hoidon asiantuntijoiden urapolkujen kuvaamiselle nähdään tarvetta, vaikka niitä ei ole organisaatioissa kovin laajasti kuvattu. Työelämän edustajat toivovat tiivistä yhteistyötä koulutusorganisaatioiden edustajien kanssa sekä työelämän osaamisen tuomista opintojen suunnitteluun ja toteutukseen. Ammattikorkeakoululaista (2014) nousee edellytys oman alueen työelämän toimijoiden ja ammattikorkeakoulujen edustajien välisestä yhteistyöstä. Työelämän ja koulutuksen edustajien keskinäinen verkostoituminen ja vuorovaikutus ovat osa palliatiivisen hoidon arvon ja merkityksen vahvistamista.

LÄHTEET:

Ammattikorkeakoululaki 4.11.2014/932 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). 2009. *Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Toimintaohjelma 2009–2011*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:18. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74335/URN%3aBNB%3afi-fe201504226780.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu: 31.3.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). 2019. *Palliativisen hoidon ja saattohoidon tila Suomessa. Alueellinen kartoitus ja ehdotuksia laadun ja saatavuuden parantamiseksi*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:14. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161396/R_14_19_Palliativisen_hoidon_ja_saattohoi-don_tila.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 30.3.2021

Valtioneuvosto. 2019. Suositus palliativisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta Suomessa. Palliativisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportti. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161946/STM_2019_68_Rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 31.3.2021